

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 16/02

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Juraja Babjaka, Eduarda Báránya, Alexandra Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Jána Klučku, Lajosa Mészároša, Štefana Ogurčáka a Daniela Švábyho o návrhu Okresného súdu v Brezne, zastúpeného JUDr. T. G., sudcom Okresného súdu v Brezne, na vyslovenie nesúladu ustanovenia § 57 ods. 1 písm. i) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 2 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, za účasti Národnej rady Slovenskej republiky, na neverejnom zasadnutí 20. mája 2002 takto

r o z h o d o l :

Návrh Okresného súdu v Brezne na začatie konania o súlade právnych predpisov o d m i e t a pre nedostatok zákonom predpísaných náležitostí.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd v Brezne (ďalej len „okresný súd“) bez toho, aby prerušil konanie pred ním, podal Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov zo 6 marca 2002, v ktorom žiada vysloviť nesúlad ustanovenia § 57 ods. 1 písm. i) zákona Národnej rady Slovenskej republiky

č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) s čl. 2 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Podľa názoru okresného súdu citované ustanovenie Exekučného poriadku je v rozpore s čl. 2 ods. 2 a 3 ústavy, pretože ukladá súdu konať mimo rozsah zákona a súčasne ukladá účastníkovi konania konať niečo, čo zákon neukladá.

Podľa § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku súd konanie preruší (musí prerušiť), ak rozhodnutie závisí od otázky, ktorú nie je v tomto konaní oprávnený riešiť. Rovnako postupuje, ak tu pred rozhodnutím vo veci dospel k záveru, že všeobecne záväzný právny predpis, ktorý sa týka veci, je v rozpore s ústavou, zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná; v tom prípade postúpi návrh ústavnému súdu na zaujatie stanoviska.

Podľa § 254 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku na exekučné konanie podľa Exekučného poriadku sa použijú ustanovenia predchádzajúcich častí Občianskeho súdneho poriadku (vrátane III. časti, v ktorej je § 109 ods. 1), ak tento osobitný predpis (Exekučný poriadok) neustanovuje inak. Takým ustanovením, ktoré ustanovuje inak, je § 36 ods. 5 Exekučného poriadku, ktoré vylučuje aplikáciu § 109 Občianskeho súdneho poriadku, pretože má, pokiaľ ide o prerušenie exekučného konania, vlastné pravidlo.

Podľa § 36 ods. 5 Exekučného poriadku ak osobitný zákon (v poznámke pod čiarou je uvedený napríklad zákon č. 328/1991 Zb. v znení neskorších predpisov) neustanovuje inak, exekučné konanie nemožno prerušiť.

Z uvedených procesných predpisov vyplýva, že navrhovateľ ako exekučný súd nemohol exekučné konanie pred ním prerušiť podľa § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku.

Z ustanovenia § 20 ods. 1 a § 37 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s ustanovením § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku však vyplýva, že prerušenie konania je procesným predpokladom pre podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov všeobecným súdom. Tento procesný predpoklad všeobecný súd preukazuje uznesením, ktoré obsahuje výrok o prerušení konania. Iný spôsob preukázania tejto procesnej podmienky (napríklad iba tvrdenie o prerušení konania) nie je prípustný. Pretože od prijatia tohto záveru (PL. ÚS 3/98) nedošlo k zmene právnej úpravy, ústavný súd zotrúva na tomto stanovisku jeho rozhodovacej praxe.

Ústavný súd je toho názoru, že možnosť exekučného súdu podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov nevyplýva priamo z čl. 144 ods. 2 ústavy. Podľa tohto článku ústavy ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Tento článok ústavy je však vykonaný obyčajnými zákonmi, tak ako to vyplýva z § 109 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a § 224 Trestného poriadku. Ak niet takejto zákonnej úpravy (a to je prípad civilnej exekúcie podľa Exekučného poriadku), nemožno splniť predpoklad uvedený v čl. 144 ods. 2 ústavy, t. j. konanie prerušiť a až potom podať návrh na konanie pred ústavným súdom. Je potrebné ešte dodať, že na prerušenie konania všeobecný súd nemôže oprávniť iba text ústavnej normy.

Navrhovateľ (okresný súd ako exekučný súd) nepreukázal a ani nemohol preukázať splnenie základného procesného predpokladu pre postup podľa ustanovenia § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku ani podľa Exekučného poriadku, a tak došlo k tomu, že nepripojil k návrhu na začatie konania uznesenie o prerušení konania.

Preto ústavný súd návrh okresného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov odmietol pre nedostatok zákonom predpísaných náležitostí (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

K tomuto uzneseniu sa pripájajú odlišné stanoviská sudcov Juraja Babjaka, Daniela Švábyho a Ľudmily Gajdošíkovej.

**Odlíšné stanovisko sudcov Juraja Babjaka a Daniela Švábyho
k rozhodnutiu pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci
sp. zn. PL. ÚS 16/02**

Podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pripájame k uzneseniu pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 16/02 z 20. mája 2002 – ktorým bol odmietnutý pre nedostatok zákonom predpísaných náležitostí návrh Okresného súdu v Brezne (ďalej len „okresný súd“) na vyslovenie nesúlady ustanovenia § 57 ods. 1 písm. i) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 2 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) – toto odlišné stanovisko, pretože nesúhlasíme s výrokom označeného uznesenia a vo významnej časti ani s jeho odôvodnením.

Väčšina pléna založila rozhodnutie v podstate na tejto argumentácii:

1. Možnosť exekučného súdu podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov nevyplýva priamo z čl. 144 ods. 2 ústavy.

2. Tento článok ústavy je však vykonaný obyčajnými zákonmi (§ 109 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a § 224 Trestného poriadku), pričom ak niet takejto zákonnej úpravy (a to je prípad civilnej exekúcie podľa Exekučného poriadku), nemožno splniť predpoklad uvedený v čl. 144 ods. 2 ústavy, t. j. konanie prerušiť a až potom podať návrh na konanie pred ústavným súdom. Na prerušenie konania všeobecný súd nemôže oprávniť iba text ústavnej normy.

3. Navrhovateľ (okresný súd ako exekučný súd) nepreukázal – lebo ani nemohol preukázať – splnenie základného predpokladu, to znamená pripojenie k návrhu na začatie konania uznesenia o prerušení konania.

S takouto argumentáciou nemôžeme súhlasiť z nasledovných dôvodov:

1. V zmysle čl. 130 ods. 1 písm. d) v spojení s čl. 144 ústavy súd je aktívne legitimovaný na podanie návrhu na konanie ústavného súdu o súlade právneho predpisu, ktorý sa týka prejednávanej veci, s ústavou. Účelom tejto úpravy je umožniť súdu, aby na základe skúsenosti s aplikáciou všeobecne záväzného právneho predpisu v konkrétnom rozhodovacom kontexte namietol a zdôvodnil údajný nesúlad takéhoto predpisu s ústavou, a tým predišiel dvom ústavne neželateľným situáciám. Po prvé situácii, v ktorej súd o veci rozhodne podľa právneho predpisu, o súlade ktorého s ústavou má dôvodné pochybnosti. Po druhé naopak situácii, v ktorej všeobecný súd na seba atrahuje právomoc rozhodnúť o súlade dotknutého právneho predpisu s ústavou napriek tomu, že takáto právomoc je v Slovenskej republike zverená výlučne ústavnému súdu.

Podľa nášho názoru, tak ako sme to už uviedli v odlišnom stanovisku k rozhodnutiu pléna vo veci sp. zn. PL. ÚS 7/02, všeobecný súd môže prerušiť konanie, ktoré sa pred ním vedie, za účelom podania návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov aj s ohľadom na čl. 144 ústavy. Ak by tomu tak nebolo, a zároveň by malo byť prerušenie konania takým „procesným predpokladom pre podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov všeobecným súdom“, aký mu pripisuje väčšina pléna, potom by mohol obyčajný zákon neupravením alebo vylúčením možnosti prerušenia konania neobmedzene zasahovať do výlučnej právomoci ústavného súdu, ktorú mu ustanovuje ústava.

Ústavný súd už zdôraznil, že taký výklad, ako aj uplatňovanie ústavných či zákonných predpisov súvisiacich s jeho rozhodovacou činnosťou sa musí uskutočňovať ústavne súladným spôsobom. Z tejto zásady neexistuje v praxi ústavného súdu výnimka, ani pokiaľ ide o výklad a uplatnenie ustanovení zákona o ústavnom súde (pozri ES 1/01, ES 3/01, ES

6/01) alebo iného procesného predpisu, ktorý treba na jeho základe v konaní pred ústavným súdom použiť (§ 31a zákona o ústavnom súde).

Zákon o ústavnom súde pre podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov súdom neustanovuje inú osobitnú podmienku (predpoklad), než aby súd takýto návrh podal „v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou“ [§ 18 ods. 1 písm. d)]. Z tohto základného procesného predpisu, ktorým sa vykonáva čl. 140 ústavy o spôsobe konania pred ústavným súdom, teda nevyplýva všeobecná povinnosť súdu prerušiť konanie, v ktorom súd podáva takýto návrh ústavnému súdu. Zákonnú úpravu o prerušení konania obsahujú až príslušné procesné predpisy vzťahujúce sa na súdne konanie, ktorých pôsobnosť v konaní pred ústavným súdom je iba subsidiárna. V prípade, v ktorom tieto predpisy umožňujú podať návrh na ústavný súd až po prerušení konania, súd bez toho, aby tak urobil, takýto návrh podať nemôže. V tomto zmysle je už konštantná judikatúra ústavného súdu, ktorú sme si aj my osvojili. Pre typ konania, v ktorom okresný súd predmetný návrh ústavnému súdu podal, však takýto procesný predpis neumožňuje konanie prerušiť. Táto nemožnosť prerušiť konanie však podľa nášho názoru nemôže byť sama osebe procesnou prekážkou pre súd, aby podal návrh ústavnému súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov s ústavou a aby ústavný súd na jeho základe toto konanie začal.

2.1 Nad rámec týchto dôvodov, ktoré sú podľa nás dostatočné na prijatie predmetného návrhu na ďalšie konanie, ústavný súd mohol aj inak pristúpiť k vzniknutému problému neprerušenia konania okresným súdom v danej veci.

Pri výklade určitého ustanovenia ústavy nemožno vychádzať len z gramatického znenia, vyčleňovať ho z kontextu ústavy a interpretovať ho samo osebe a porušiť alebo ignorovať príčinnú súvislosť medzi týmito ustanoveniami, ktoré na seba významovo nadväzujú (pozri napr. PL. ÚS 32/95). Za takéto ustanovenie považujeme aj ustanovenie čl. 144 ústavy, ktorý v dvoch odsekoch, ktoré na seba významovo nadväzujú, ustanovuje princíp viazanosti sudcov pri rozhodovaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom. Toto ustanovenie takýto princíp viazanosti

neustanovuje aj vo vzťahu k „všeobecne záväzným právnym predpisom“, ktoré sú nižšej právnej sily, ako je zákon, ale vo vzťahu k nim len zdôrazňuje povinnosť za uvedených podmienok (ak sa súd domnieva, že takýto všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje právnym predpisom, ktorými je sudca viazaný) konanie prerušiť a podať návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1 ústavy. Ak ústava vyžaduje takýto postup všeobecného súdu vo vzťahu k tým právnym predpisom, ktorými sudca nie je pri rozhodovaní ústavne viazaný, nemôže ho obdobným spôsobom nevyžadovať za splnenia ustanovených podmienok aj vo vzťahu k tým právnym predpisom, ktorými je sudca podľa čl. 144 ústavy výslovne viazaný. Iný výklad tohto ustanovenia je podľa nás v rozpore s účelom ústavnej úpravy konania ústavného súdu o súlade právnych predpisov začatého na základe návrhu všeobecného súdu.

Ústava v čl. 144 neuvádza aj formu prerušenia konania. Domnievame sa, že tak robí zámerne, pretože podstatné na tejto požiadavke je, aby súd, ktorý takýto návrh ústavnému súdu podá, nerozhodol podľa napadnutého právneho predpisu do doby, kým ústavný súd sa v zmysle podaného návrhu k jeho súladu alebo nesúladu s ústavou nevysloví. Nakoniec v rozhodovacej praxi súdov nemožno vylúčiť ani také situácie aplikácie napadnutého právneho predpisu, ktoré v súvislosti s podaním návrhu ústavnému súdu na začatie daného typu konania z ústavného hľadiska nevyžadujú prerušenie konania, čo je podľa nášho názoru aj daný prípad, v ktorom predmetom namietaného nesúladu je zákonný príkaz zastaviť exekúciu, „ak oprávnený nezaplatí súdny poplatok za vydanie poverenia na vykonanie exekúcie“ (§ 57 ods. 1 písm. i) Exekučného poriadku), hoci povinnosť na zaplatenie súdneho poplatku oprávnenému podľa predmetného návrhu súdu zo zákona nevyplýva. Takúto povinnosť by bolo možné oprávnenému vyrubiť aj dodatočne po nevyhovení predmetného návrhu ústavným súdom. V tomto prípade ústavný problém spočíva výlučne v otázke, či oprávnený má alebo nemá povinnosť platiť súdny poplatok štátu „za vydanie poverenia na vykonanie exekúcie“, nie však v exekučnom titule, a preto orgán štátnej moci nemôže jeho vykonaniu bez legitímneho dôvodu brániť, prípadne jeho vykonanie zdržiavať, ale musí konať tak, aby sa jeho postupom prípadne nezmarili účinky vykonateľnosti exekučného titulu voči povinnej osobe, a tým nezasiahlo nenapraviteľným spôsobom do základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy. Prísne vyžadovanie

prerušenía konania vo forme, v akej ju upravujú procesné predpisy, a s procesnými účinkami, ktoré sa s ňou spájajú, by v konečnom dôsledku mohli na ujmu oprávnenej osoby spôsobiť podobné nepriaznivé právne účinky, aké vznikajú pri aplikácii napadnutého právneho predpisu. Z uvedeného hľadiska bolo teda dôležité v danej veci len to, aby súd podľa napadnutého právneho predpisu po podaní návrhu na ústavný súd exekučné konanie nezastavil. Tento postup okresný súd dodržal. V tejto súvislosti ústavný súd mohol nakoniec využiť aj oprávenie dané mu v ustavení čl. 125 ods. 2 ústavy, podľa ktorého ak ústavný súd prijme návrh na konanie podľa odseku 1, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov za podmienok ďalej v ňom uvedených (v danom kontexte ohrozenie základných práv a slobôd zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy). Termín „prerušenie konania“ použitý v čl. 144 ústavy možno teda podľa nás vykladať autonómne aj tak, že prerušenie konania sa neuskutoční vo forme, v ktorej ho upravujú príslušné procesné predpisy, ale bude ho naplňať aj ten postup, ktorý zvolil okresný súd v danej veci.

2.2 Skutočnosť, že sudca okresného súdu nepripojil k návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov uznesenie o prerušení exekučného konania vo veci vedenej pod sp. zn. Nr 16/01, nie je podstatná.

Exekučné konanie v tejto veci však sudca fakticky prerušil. Svedčia o tom napr. jeho tvrdenia v návrhu („... Podľa názoru súdu je však uvedené ustanovenie zákona v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, preto postupuje v zmysle § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku a § 37 a nasl. zákona č. 38/1993 Z. z. ...“) a tiež skutočnosť, že o návrhu súdneho exekútora z 12. decembra 2001 na zastavenie exekúcie nerozhodol, pretože § 57 ods. 1 písm. i) Exekučného poriadku, ktorý by mal podľa jeho názoru inak aplikovať, považuje za protiústavný a vyčkáva na výsledok vyriešenia tohto problému ústavným súdom.

Podstatné je však to, že sudca okresného súdu si splnil povinnosti, ktoré mu ukladá ústava v čl. 152 ods. 4 a čl. 144 ods. 2. Nakoľko zistil, že podľa jeho názoru by nebolo uplatnenie § 57 ods. 1 písm. i) Exekučného poriadku v súlade s čl. 2 ods. 2 a 3 ústavy, a domnieval sa, že citované ustanovenie Exekučného poriadku odporuje označeným

ustanoveniam ústavy, prerušil fakticky konanie vo veci vedenej pod sp. zn. Nr 16/01 a podal návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1 ústavy.

Keďže návrh okresného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov inak spĺňal zákonné náležitosti v zmysle § 20 ods. 1, § 21 ods. 3 a § 37 zákona o ústavnom súde, mal byť podľa nášho názoru prijatý na ďalšie konanie.

Odlišné stanovisko Ľudmily Gajdošíkovej k odôvodneniu rozhodnutia pléna
Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. PL. ÚS 16/02

Moje odlišné stanovisko smeruje k tej časti odôvodnenia, ktoré sa týka možnosti prerušenia konania podľa čl. 144 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Podľa môjho názoru tým, že podľa čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sú sudcovia pre výkon svojej funkcie a pri rozhodovaní viazaní na rozdiel od právneho stavu do 1. júla 2001 nielen zákonom, ale aj ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom, z odseku 2 cit. článku priamo vyplýva oprávnenie súdu v prípade, že sa domnieva, že všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie prerušiť a podať návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Iný záver ako vyššie uvedený by podľa mňa bol neakceptovaním ústavnoprávneho princípu, ktorého uplatnenie nemôže byť limitované zákonom, resp. každý zákon upravujúci procesný postup súdu musí rešpektovať tento ústavnoprávny princíp, aj keď túto možnosť prerušenia konania výslovne neupravuje.

Za nedostatok zákonom predpísaných náležitostí považujem skutočnosť, že Okresný súd v Brezne nepreukázal právne kvalifikovaným spôsobom prerušenie konania, na ktoré je podľa čl. 144 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky oprávnený.